בסוד שיח

מאת שאול שץ

ורב חסד ואמת

הגרש"ז אוירבך זצ"ל עם תלמידו יבדליט הרב הראשי לישראל, הרב י.מ. לאו שליט"א.

שקשתה לתפיס קרובות ריקה. הרב אוירבך זצ"ל הסביר, כי אינו יכול לתת מכתב המלצה ובינתיים גם מדוע, "אבל, עכשיו אני אסלפן אליהם", בהתבוננו לאחת המשפחות העשירות הידועות ששמה החוכר בשיחה. האכן, הרב התקשר, אלא שהמבוקשים לא היו כדי לעודד את רוחו של הרב עחי קלכהיים ז"ל. באותה שעה הלה הידידדות במצבו של הרב קלכהיים והרב שידע על כך, הביא עמו תחיכת מצה ואמר לו כשהוא מצביע עליה: "כשיעור זה אתה צריך לאכול, כדי לצאת ידי חובתו.". הרב אוירבך חסיך כי הרב קלכהיים (שהיה קרובו) מתקשה באכילה המצה, כי הוא הראי מתלכס כיצד לנהוג באכילת מצה ועל כן הסריה עצמו בעיב הרב, כדי לפתוד לו את לבטיו ולשמוע עד כמה שניתן.

החלקוטו היא אבירה קשה שאין לה תמורה. שכן, אין שיר בהדבו אישיות תורנית מסוגו נקיה מסיגי הפולימיקה, שהצליחה ללכד סביבה את כל מרכיבי הציבור הדתי לפלגיו ומחנותיו.

הגרש"ז אוירבך זצ"ל ידע ביזוע לקראת מה הוא הולך. מרם שהובל לבית החולים שב זמן רב ותחם על ציקים שהיו מיועדים לבצרכים ויצא את הבית עם בגדי חג. מבחינה חוליו ביקש את בנו שלא ישכח לשלם לעודות את שכרה. זו עבדה בבית הרב רק ביום ששי כשעה שעה וחצי. כשהבן שאל את הרב כמה לשלם לה השיב: 200 ש"ח. מסתבר כי כך היתה מתקיימת בשאר ימי השבוע.

קדה מקדה שיהודי בן תורה סידב לקבל ממנו מעבק בספי. כל ההצעדות לא הועילו. ואז הרב ושותפו (והקובר בסמוך אליהן) ר' גולדוזיכס "המציאו" מוברת ובה עלויות של הצעדות לדולר ולמדד ועל שעדה כתבו "קרן לכשיהיה". ואז הסבירו לאותו סרבן כי הם נותנים את הכסף בהלוואה וצפוי לתגמים הכתובים במוברת. ריק כך נערצה וקיבל פ"הקרן" עד סוף ימיו.

אומר הרב מאיר גולדוזיכס (תלמיד ור"מ בישיבת "כרם ביבנה" והיום ב"שיבה יבניהרסיה"): "גולוחנו היתה בכך שהוא ידע להסתיר את גדלותו..." אין עוד כמותו עמוד החסד האמת.

★

בין המהנים שנהדו לשבוצה שעד־חוסד ללוות את הגרש"ז אוירבך זצ"ל היו גם לא מעט חילונים ששנו ופרשו ובלבם היתה פינה חמה לעוק והתורני הזה. חלק באו מתוך סקרנות. אחד מהם הוא פעיל מרכזי במר"ץ של השדה שלומית אלוני. במהלך הלוויה נתקל איש מר"ץ בעסקן עדתי, איש "אהלים", יעקב יונה (וחבר מועצת העדרן השני). "תגיד לי" – שאל יעקב יונה – "כאשר ימלאו ימיה של שולמית אלוני תוכלו לאוגן לה כזה דבר?" התשובה לא נדדשה.

★

בעוד הלוויה עושה דרכה להר המנוחות נכנס לבית האבלים ניצב עמית מפקד מחז ירושלים, שהיה אחראי לסדרי הלוויה. (מפקד מחז ירושלים וקציני ראשים באמת לכל שנה אפשרי, על העבודה המלחי הגילה שעשה לקראת, תוך האחרי לוחית המהנים. בניו של הרב הדדו לניצב עמית בכל לב ויש להניח, כי סמנכ"ל "החינוך העצמאי", הרב אברהם יוסף ליזרוזן, שפיקח על הצד האדנוי, יסמא את הזמן המתאים להניע הוקשה מיוחדת למשטרת־ישראל על מאמציה הרבים והמוצעים שהשקיעה, כדי שמסע הלוויה לא יופדע מכל היבט אפשרי.) ניצב עמית העדיר, כי ללוויה נסלו חלק בין 300 ל־350 אלף איש. המספר הזה אינו כולל, כמובן, נשות המלוינים והבות המשפחה שלהן (אחיות וכו"ב) שהיה להן ייצוג מצומצם למדי בלוויה מסיבות שונות. אין ספק גם שהמספר האמיתי הוא מספר ריאלי ולא הייזון שוא, ואת זה יכול היה כל אחד לבחון ברגעי השיא של הלוויה. ומכאן השאלה: איפה כל ההמונים הללו (ואלה שלא הגעו) ביום ההבדירות לכנסת? בשאלה זו התלבט רבות, ח"כ הרב אברהם רביץ (דגל התודה) והבים אחדים ביום שאחדי. גם אם מובים את מספרם של חובשי "הכיפות הסרוגות", התשבים הזדים הבעדים שנשלו חלק בלוויה, השאלה עומדת בעינה.

השאלה האחת של הרב זצ"ל

נועם ליבנת (אחיה של ח"כ ליימור ליבנת) מאבדכי "הכולל" בישיבת "עוד יוסף חי" בשכם, התוארה לעתים תכופות בביתו של הגרש"ז אוירבך זצ"ל. רעייתו המנוחה של הרב, הרבנית חיה רבקה ע"ה, היתה בת דודתו של אבינו יבד"א של נועם, ובבן משפחה זכה לחסב לא אחת ליד "שולחן השדר" של הרב אוירבך ובניו הרבנים. "השדר" היה שדר משפחתי לכל דבר, בפשטות ובצניעות ובצד אמירת ה'הגדה' והסעודה, ליבנו האב והבנים ענייני הלכה הנוגעים לשולחן השדר. זה היה הרב. הכל בפשטות ובצניעות ובאמונה פשוטה".

אבל, בכל זאת אספר לך "סופה". בערב פסח אחד הייתי טרוד מאד בענייני החג ובליל בדיקת החמץ, נמשך אצלי הניקיון והבדיקה עד מאוחר מאד ובשתיים בלילה הלכתי לישון, ובתוך כל הלחץ הזה שכחתי לבדוק את החמץ במכונית. בהג עצמו עלתי לביה הרב לקיים את מצוות "לראות פני רבו ברגל". איך שכנסתי, השאלה האחת והיחידה ששאל אותי היתה: "האם את האוטו בדקת...! הלב שלי נפל לאדמה נזכרתי שבאמת שכחתי לנקות את הרכב ולבדוק אותו. קיבלתי כזה "שוק" שאני מתקשה לשכוח אותו עד היום.

★

בביתי התאוררה אורחת בשבת ובמוצאי שבת בעודי מסיים את ה"הבדלה" דיברה האורחת בין נגר הברכה, "המבדיל" לבין שתייית היין. התלבטתי אם יוכאת ידי חובת "הבדלה" ואמרתי בשאל את הרב אוירבך. עוד אמרתי מדברים וחשבתי מגלגל. אשתי הרימה את השפורות ובצד השני שמע קולו של הרב שהיה מסלפן אלינו רק לעתים רחוקות: "מדבר שלמה זלמן, אפשר לדבר עם נועם?"...

★

חמותו של הרב, אם רעייתו ע"ה הראויה ימים אחדים, והיא גרה בבית הרב שהיה למעשה ביתה ב"שערי חסד". עד פטירתה הוא לא חשכים לשבת בראש השולחן, כדי לא לתת ל"מאמע" את ההרגשה כאילו הוא כביכול "בעל הבית".

★

בשנותיה האחרונות היא, חמותו, היתה חולה והוא אסר עליה לצום ביום כיפור. אלא שהיא סירבה לציית להוראתו ואמרה לו: "אני לא שומעת עליך..." וכשהיתה אומרת לו זאת, היה משיב בפשטות ובענווה רבה, "בסדר אז בואי נלך ביחד ונשאל את הרב..."

נועם, בשיחתנו, מדגיש, כי הפשטות והענווה אצלו, היו ביחס מקביל לגדלותו בתורה וחסד ובאופן כזה שקשה להסביר.